

VI PITATE, MI ODGOVARAMO

- Sudska zaštita prava iz radnog odnosa
- Oznaka operatora na naplatnom uređaju koja sastavlja i naplaćuje fiskalizirani račun

STR. 30

TRADITIO IURIDICA - Medžela (II.)

Novosti u provedbi ovrhe na novčanoj tražbini prema noveli Ovršnog zakona iz 2017. **STR. 7**

Igre na sreću – normativna rješenja u Republici Hrvatskoj (2. dio) **STR. 10**

TISKANICA

VEĆ 65 GODINA S VAMA

Informator

TJEDNIK ZA PRAVNA I EKONOMSKA PITANJA

Poštarina plaćena u pošti 10000 Zagreb • ISSN 0537 6645

br. 6486 • 4. 9. 2017.

SUDSKA PRAKSA STR. 4

VREMEPLOV

Dekret o Crvenom teroru –
5. rujna 1918.

STR. 6

Propisi **STR. 13**

Tržište kapitala

STR. 14

I-STRANICE

Novela Zakona o državnim
službenicima iz lipnja 2017.

STR. 15

Prikriveni nadzor radnika u
kontekstu povrede privatnosti i
(ne)zakonito pribavljenih dokaza u
radnom sporu

STR. 20

POREZI, EKONOMIJA I FINACIJE

Obnovljivi izvori energije i
visokoučinkovita kogeneracija -
neizvjesnost i utjecaj na procjenu
rizika u projektnom financiranju

STR. 25

INFORMATOROVI PRAVNI ALATI

Ogledni primjer ugovora
o darovanju

STR. 29

SLAVICA BANIĆ
prof.dr.sc. JASNA OMEJEC

Već neko vrijeme Europa se suočava s izazovima koji se značajno odražavaju na položaj i ulogu ustavnih sudova u zemljama koje još uvijek nose obilježja novih demokracija. Mađarski Ustav iz 2012. uzburkao je europsku scenu bitnim smanjenjem ovlasti nacionalnog Ustavnog suda, suda koji je odigrao ključnu ulogu u mađarskoj tranziciji i koji je u prvi plan postavio zaštitu ljudskih prava te promociju europskih pravnih standarda.

Iste godine u središtu ustavne krize našao se i rumunjski Ustavni sud zbog sukoba između predsjednika Traiana Basescu i premijera Victora Ponta oko predstavljanja Rumunjske u Europskom vijeću. Kontroverze oko izbora ustavnih sudaca te smanjenja ovlasti Ustavnog suda u Poljskoj, započete 2015. godine, još se nisu stišale, a nova kriza već trese tu državu zbog reforme pravosuđa koja dovodi u pitanje neovisnost i nepristranost sudbene vlasti. Iako situacija s hrvatskim Ustavnim sudom nije poprimila tako ozbiljne razmjere kao u navedenim državama, ne može se reći da je stabilna. Izbor sutkinja i sudaca hrvatskog Ustavnog suda, granice njegovih ovlasti te njegov rad općenito predmet su višegodišnjeg interesa stručne i šire javnosti.

Europska komisija za demokraciju putem prava Vijeća Europe, poznatija kao Venecijanska komisija, svjedok je svih tih izazova, ali i svih promjena na europskom kontinentu počevši od pada Berlinskog zida.

Venecijanska komisija je savjetodavno tijelo Vijeća Europe za ustavna pitanja. Osnovana je u svibnju 1990. godine. U dvadeset sedam godina svoga postojanja Komisija je daleko premašila svoju prvotno zamišljenu ulogu – pružanje ustavnopravne pomoći zemljama u tranziciji. Izrasla je u respektabilno stručno tijelo, koje svjedoči i sudjeluje u gotovo svim procesima ustavnih reformi koje su se odvijale i koje se odvijaju u Europi od pada komunizma do danas.¹ Štoviše, s pravom se može reći da je Komisija postupno prerasla u međunarodno tijelo *sui generis* jer je njezino članstvo odavno prešlo okvire europskog kontinenta, a njezina promocija razvitka zajedničkih ustavnih vrijednosti dobila je svjetske okvire. Stručna mišljenja Venecijanske komisije o ustavnim i zakonodavnim rješenjima i njihovoj usklađenosti sa zajedničkim ustavnim vrijednostima danas žele čuti ne samo zemlje tzv. nove demokracije i tranzicijske zemlje diljem svijeta, nego i zemlje tzv. stare demokracije, poput Luksemburga, Norveške ili Španjolske.

Gianni Buquicchio

Venecijanska komisija čvrsto nosi luč europskih ustavnih vrijednosti i od njih ne odstupa. Njezini doprinosi u rasvjetljavanju spornih pitanja ustavne naravi te pružanju pravne pomoći mnogobrojnim državama (ne samo članicama Vijeća Europe, što dobro pokazuje angažiranost Komisije u gorućoj ustavnoj krizi u Venezueli, ali i njezin značajan utjecaj na ustavne i zakonodavne reforme u zemljama sjeverne Afrike i središnje Azije) od nemjerljive su važnosti. Pravni standardi koje Venecijanska komisija stvara, danas su globalna vodilja u promociji vladavine prava i zaštiti ljudskih prava.

U nastavku dajemo kratak pregled o ustrojstvu Venecijanske komisije te načinu i djelokrugu njezina rada, da taj pregled bude podsjetnik hrvatskoj stručnoj i široj javnosti o važnosti zajedničkog ustavnog nasljeđa, u čijem stvaranju Venecijanska komisija ima ključnu ulogu. Na kraju rada dajemo i kratak osvrt na odnose Hrvatske i Venecijanske komisije.

Osnivanje Venecijanske komisije povezano je s turbulentnim razdobljem političkih promjena u Europi s kraja osamdesetih godina, kad su se na europskoj sceni pojavili novi politički poredci u zemljama Srednje i Istočne Europe. Skinuvši okove komunizma, ti su poredci pohrlili putem demokracije. Ideja ministra vanjskih poslova Italije, Antonia La Pergole, s kraja osamdesetih godina prošlog stoljeća o tome da se stvori tijelo koje će pratiti razvitak demokracije i poštovanje vladavine prava u postkomunističkoj Europi pretočena je u Konferenciju za osnivanje Komisije za demokraciju putem prava za prijelazno razdoblje od dvije godine. Konferencija je održana u Veneciji u siječnju 1990. godine. Već je u svibnju iste godine donesena Rezolucija (90)6 Odbora ministara Vijeća Europe o djelomičnom sporazumu, kojom se osniva Europska komisija za demokraciju putem prava s ciljem da postane temeljni instrument za razvitak demokracije u Europi. Sukladno tada usvojenom Statutu koji je bio dodatak Rezoluciji, Venecijanska komisija definirana je kao savjetodavno tijelo koje surađuje s državama člani-

"Venecijanska komisija Vijeća Europe tijekom cijelog svog postojanja neumorno radi na postizanju demokracije putem prava u Europi i izvan nje. Demokracija nije oznaka. Stavljanje riječi "demokracija" u ustav ili u naziv zemlje ne znači da je ona postala demokratska.

Demokracija je kontinuirani proces i nikad se ne postiže potpuno niti nepovratno. Dobri pravni tekstovi nisu dovoljni: demokracija se mora primjenjivati svakodnevno, i to tako da je primjenjuje svaka državna institucija, svaki pojedinačni dužnosnik, ali i svaki pojedinac.

Slobodni i pošteni izbori sami po sebi nisu dovoljni. Demokracija bez vladavine prava i zaštite ljudskih prava postaje prazna kutija. Venecijanska komisija je uvjeren da demokracija puno više od samog pravnog koncepta. Ona je kulturno postignuće i stoga je od velike važnosti da mi, međunarodne organizacije, širimo kulturu demokracije, vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava.

Demokracija prolazi teška vremena. Svjedoci smo svakodnevnih prijetnji i izazova demokratskim institucijama. Nastaju neslobodne demokracije, gdje pobjednik uzima sve i osigurava sve da ostane na vlasti. Venecijanska komisija je neumoljiva u suprotstavljanju ovakvim tendencijama preporučujući poboljšanja ustava i zakona, pomažući parlamentima, vladama i ustavnim sudovima u svakoj svojoj 61 članici. Povodom Međunarodnog dana demokracije osjećam se ponosnim što sam predsjednik ovakve Venecijanske komisije".

Izjava Predsjednika Venecijanske komisije, g. Giannija Buquicchia povodom Međunarodnog dana demokracije, 15. rujna 2016.

cama Vijeća Europe i državama nečlanicama, posebice onima Srednje i Istočne Europe. Područje djelovanja Komisije *usmjereno je na jamstva koja nudi pravo u službi demokracije* radi stjecanja znanja o nacionalnim pravnim sustavima europskih država, s naglaskom na njihovo približavanje, razumijevanje njihove pravne kulture, ispitivanje problema s kojima se u radu susreću demokratske institucije, te na njihovo osnaživanje i razvitak.²

Odbor ministara Vijeća Europe donio je 2002. godine Rezoluciju (2002)3, kojom je Statut Venecijanske komisije revidiran.³ Komisija je od tada definirana kao neovisno savjetodavno tijelo, koje surađuje s državama članicama Vijeća Europe, ali i sa zainteresiranim državama nečlanicama te zainteresiranim međunarodnim organizacijama i tijelima. Njezino posebno područje djelovanja i dalje su jamstva koja nudi pravo u službi demokracije, a ciljevima iz prvotnog Statuta (1990.) dodana je promocija vladavine prava i demokracije.

Prioriteti u radu Venecijanske komisije su ustavna, zakonodavna i administrativna načela i tehnike, koji služe učinkovitosti demokratskih institucija i njihovu jačanju, kao i jačanju vladavine prava, zaštiti ljudskih prava i sloboda, posebice onih koji podrazumijevaju sudjelovanje građana u javnom životu te doprinos lokalne i regionalne samouprave za unaprjeđenje demokracije.

Uloga Venecijanske komisije sastoji se u pružanju pravne pomoći državama članicama, odnosno svim državama koje žele svoje pravne i institucio-

¹ Buquicchio, Gianni; Granata-Menghini, Simona. The Venice Commission Twenty Years on. Challenge met but Challenges ahead, u: van Roosmalen, Marjolein; Vermeulen, Ben; van Hoof, Fried, Oostling, Merten, eds., Fundamental Rights and Principles – Liber amicorum Pieter van Dijk, Cambridge, Antwerp, Portland: Intersentia 2013., str. 241. Izvor: http://www.venice.coe.int/files/articles/Buquicchio_Granata_VC_20years_on.pdf (pristup: 20. kolovoza 2017.).

² Committee of Ministers' Resolution (90)6 on a Partial Agreement Establishing the European Commission for Democracy through Law (10 May 1990). Appendix to Resolution (90) 6 – Statute of the European Commission for Democracy through Law, Art. 1.

³ Committee of Ministers' Resolution (2002)3: Revised Statute of the European Commission for Democracy through Law (21 February 2002).

nalne strukture uskladiti s europskim standardima i međunarodnim iskustvom na području demokracije, ljudskih prava i vladavine prava. Komisija pomaže pri diseminaciji i konsolidaciji zajedničkog ustavnog nasljeđa u tri glavna područja: području demokratskih institucija i temeljnih prava, području ustavnog sudovanja i redovitog sudstva, te području izbora, referendumima i političkih stranaka. Komisija ima osobitu i jedinstvenu ulogu u upravljanju sukobima, a pruža i tzv. hitnu ustavnu pomoć zemljama u tranziciji.⁴

Na zahtjev više od 50 država (to jest, njihovih parlamenata, vlada ili čelnika država), Venecijanska komisija do danas pripremila je i publicirala više od 500 mišljenja o različitim pravnim pitanjima vezanim uz ustavne i zakonodavne projekte te je izradila 80 pravnih studija o temeljnim načelima prava i institutima koji tvore zajedničko ustavno nasljeđe.⁵ St-Hilaire pravilno zapaža da rad Komisije pokazuje "kako je moguće, kroz kretanje naprijed i nazad koje karakterizira interpretativni ekvilibrijum, ići od načela vladavine prava, preko komparativne potrage za funkcionalnim ekvivalentima, preko tipologije, preko vrednovanja, preko standarda, natrag do načela, sve to bez pokušaja da se pronađe naivna i dogmatski globalna uniformnost".⁶

Počevši od 2002. godine, Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu po-

zvaao se u preko 90 svojih presuda na pravna mišljenja Venecijanske komisije. Nije rijetkost ni da strasbourški sud zatraži mišljenje Komisije u konkretnim slučajevima (tzv. *amiciae curiae brief*).

Štoviše, 11. ožujka 2014. Venecijanska komisija postala je savjetodavno tijelo Europske komisije u okviru posebnog mehanizma Europske unije (EU) vezanog uz implementaciju članka 7. Ugovora o Europskoj uniji, pod nazivom *Okvir za vladavinu prava*. Riječ je o mehanizmu koji se aktivira u slučaju kad nadležna tijela EU utvrde da pojedina država članica teško krši vrijednosti iz članka 2. Ugovora o EU (sistemska prijetnja vladavini prava). Europska komisija prvi put je aktivirala taj mehanizam u siječnju 2016. godine zbog događaja u Poljskoj.⁷

Zaslugom Venecijanske komisije osnovana je, 2009. godine, Svjetska konferencija ustavnog sudovanja, koja danas okuplja 110 ustavnih sudova odnosno ustavnih vijeća, te vrhovnih sudova s ustavnosudskom jurisdikcijom iz Afrike, Azije, Australije/Oceanije, Europe te Južne i Sjeverne Amerike. Konferencija promiče vrijednosti ustavnog sudovanja, to jest institucionaliziranog ustavnog nadzora nad državnim djelovanjem, uključujući zaštitu individualnih ljudskih prava, kao ključnog elementa za razvitak demokracije, ljudskih prava i vladavine prava.

Posebnost Venecijanske komisije ogleda se prije svega u njezinu članstvu. Komisija danas ima 61 državu članicu. Svih 47 država članica Vijeća Europe su i članice Venecijanske komisije, zajedno s Kosovom (Bjelorusija je jedina europska država koja ima status pridružene, a ne punopravne članice). Članice Komisije su i 13 država izvan europskog kontinenta (Alžir, Brazil, Čile, Costa Rica, Izrael, Kazahstan, Kirgistan, Maroko, Republika Koreja, Meksiko, Tunis i Sjedinjene Američke Države). Pet zemalja ima status promatrača (Argentina, Kanada, Japan, Urugvaj i Sveta Stolica). U posebnom statusu su Europska unija, Palestinska nacionalna vlast, Udruženje ustavnih sudova koji se koriste francuskim jezikom, te Južna Afrika.

Svaka država članica imenuje jednog člana i jednog zamjenika člana

⁴ Izvor: Venecijanska komisija, http://www.venice.coe.int/WebForms/pages/?p=01_Presentation&lang=EN. O osnivanju Venecijanske komisije, o njezinim zadaćama te načinu na koji ona ostvaruje svoj program pružanja pravnih savjeta u ustavnim i zakonskim pitanjima detaljnije De Visser, Maartje. A Critical Assessment of the Role of the Venice Commission in Processes of Domestic Constitutional Reform, *American Journal of Comparative Law* 63, (4) (2015.), str. 963-1008. Research Collection School of Law, http://ink.library.smu.edu.sg/sol_research/1532 (pristup: 22. kolovoza 2017.).

⁵ Detaljnije Velaers, Jan, Constitutional versus international protection of human rights: added value or redundancy? The Belgian case, in the light of the advisory practice of the Venice Commission, *Revue interdisciplinaire d'études juridiques - R.I.E.J.*, 2016.77, str. 265-294 (osobito str. 284-293 i bilješke od 102 do 126).

⁶ St-Hilaire, Maxime, Global Standards of Constitutional Law: What Knowledge? What Method?, *Int'l J. Const. L. Blog*, June 12, 2015, <http://www.icconnectblog.com/2015/06/global-standards-of-constitutional-law-what-knowledge-what-method> (pristup: 22. kolovoza 2017.).

⁷ Detaljnije u priopćenju za tisak Europske komisije "Europska komisija djeluje u cilju očuvanja vladavine prava u Poljskoj", http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2161_hr.htm (pristup: 25. kolovoza 2017.).

TRADITIO IURIDICA (453)

prof. dr. sc. MARKO PETRAK*

MEDŽELLA (II.) (nastavak rubrike *Traditio iuridica* 452). **Složenija je situacija glede Medželle kao izvora prava bila u Bosni i Hercegovini. Tamo je navedeni zakonik bio u cijelosti na snazi do 1878. godine.** Te godine, naime, Austro-Ugarska zauzima Bosnu i Hercegovinu te postupno uvodi svoje zakonodavstvo. Propisi Medželle nastavili su vrijediti glede specifičnih imovinskopravnih odnosa koje austrijsko privatno pravo nije poznavalo i reguliralo, posebice u području stvarnog prava, dok je OGZ gotovo u potpunosti postao izvor obveznog prava u tadašnjoj Bosni i Hercegovini. **Navedeni specifičan pravni poredak Bosne i Hercegovine - kao osebujan spoj srednjoeuropske i osmanske pravne kulture - nazivao se *Bosansko pravo* te je na Pravnom fakultetu u Zagrebu postojala posebna katedra za njegovo proučavanje i poučavanje (1913.-1930.).** Premda su određene odredbe Medželle formalno ostale izvor prava i u Kraljevini Jugoslaviji, njihovo značenje u pravnom životu bilo je sve manje. Nakon usvajanja *Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941.* i za vrijeme neprijateljske okupacije iz 1946. godine, Medžella se teorijski mogla primjenjivati kao supsidijaran izvor građanskog prava u socijalističkoj Jugoslaviji, no u praksi se to nije događalo. **Budući da su *Odlukama o odobrenju promjene granica između Narodne Republike Hrvatske i Narodne Republike Bosne i Hercegovine iz 1953.-1956.* određena manja naselja iz tadašnjeg Bihackog i Bosanskograhovskog kotara pripala Hrvatskoj, teorijski bi Medžella mogla biti danas i supsidijarno pravo u Republici Hrvatskoj na temelju *Zakona o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine* (Nar. nov., br. 73/91), no za primjenu odredaba toga zakonika do sada nije utvrđena potreba. Na kraju je zanimljivo istaknuti da su, prema mišljenju autora ovog teksta, tvorci *Ustava SFRJ iz 1974. godine* na specifičan način, možda i nesvjesno, slijedili normativnu logiku Medželle, odustavši od reguliranja obiteljskog prava i nasljednog prava - a time i cjelovitog građanskog zakonika - na saveznoj razini te ih prepustivši pojedinim saveznom republikama i njihovim zasebnostima.** Ako se, stoga, traže uzroci - kako ćemo vidjeti u nastavku - zašto ni u jednoj državi osamostaljenoj disolucijom Jugoslavije, pa ni u Hrvatskoj, ne postoji noviji građanski zakonik, **mišljenja smo da ih povijesno treba, prije svega, tražiti u spomenutoj ustavnoj fragmentaciji saveznog građanskopravnog poretka iz 1974. godine.**

* predstojnik Katedre za rimsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Komisije. Međutim, oni ne predstavljaju državu koja ih je izabrala. Član i zamjenik člana djeluju kao neovisni stručnjaci u osobnom svojstvu te ne smiju prihvaćati ili dobivati instrukcije od vladinih tijela svoje države. Sukladno Statutu, Europska unija ima pravo sudjelovati u radu Komisije, a otvorena je i mogućnost da postane njezina punopravna članica.

Republika Hrvatska je članica Venecijanske komisije od 1990. Članica Komisije iz Republike Hrvatske je prof. dr. sc. Jasna Omejec, koja istodobno obnaša funkciju supredsjedateljice Zajedničkog vijeća za ustavno sudovanje, a predsjednica je i Potkomisije za ustavno sudovanje. Njezin zamjenik je Toma Galli, pomoćnik ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske za međunarodnopravne poslove.

Republika Hrvatska u više je navrata koristila pomoć Venecijanske

komisije u povodu pojedinih ustavnih i zakonodavnih projekata. Tako je Venecijanska komisija svoj doprinos dala tijekom pripreme promjena Ustava iz 2000. i 2001. godine, te Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Zakona o financiranju političkih stranaka, Zakona o Državnom izbornom povjerenstvu, itd. Posljednji put Venecijanska komisija dala je mišljenje 2007. godine na nacrt Zakona o popisu birača.

Izuzme li se neprimjerena i netočna izjava iz 2010. godine tadašnjeg šefa oporbe i predsjednika SDP-a Zorana Milanovića, koji je - nezadovoljan odlukom u kojoj se Ustavni sud pozvao na standarde Venecijanske komisije - tu Komisiju okarakterizirao kao *parasavjetodavno tijelo Vijeća Europe*, čija mišljenja i preporuke služe za *usmjeravanje prakse i ponašanja prvenstveno onih država koje nemaju svoj stav i identitet i*

← Nastavak sa 3. stranice

čiji sudovi ne znaju ili ne žele znati prema kojim izvorima prava trebaju rješavati,⁸ standardi Venecijanske komisije i sama Komisija u Republici Hrvatskoj dobro su prihvaćeni. Njezin rad uvažava stručna javnost i civilno društvo, koji se nerijetko pozivaju na njih u promociji demokracije i zaštite ljudskih prava. Za njezinim standardima često posežu i mediji u cilju razjašnjenja pojedinih pitanja ili kada žele upozoriti na situacije koje odstupaju od onoga na čemu Venecijanska komisija vrijedno radi – konsolidaciji zajedničkog ustavnog nasljeđa.

Ipak, najvjerniji prijatelj i suradnik Venecijanske komisije u Republici Hrvatskoj oduvijek je bio i do danas je ostao Ustavni sud. Taj se sud u svojim odlukama u više navrata koristio i mi-

šljenjima Komisije radi razjašnjenja određenih ustavnopravnih pitanja. Putem Venecijanskog foruma, posebnog programa Venecijanske komisije, Ustavni sud

tom su slučaju predmet ocjene ustavnosti i zakonitosti bile odluke Ministarstva prosvjete i športa o donošenju osnovnoškolskih i srednjoškolskih nastavničkih planova i programa na jezicima nacionalnih manjina te o načinu obrazovanja učenika – pripadnika manjina, kao i naputak o ustroju razrednih odjela za učenike – pripadnike manjina i o zapošljavanju stranih državljana u predškolskim i školskim ustanovama.

Standardi Venecijanske komisije bili su predmet interesa javnosti kad je Ustavni sud raspravljao o dopustivosti javnog okupljanja na Trgu sv. Marka u Zagrebu, o sudskom poništenju odluke Hrvatskog sabora o izboru ustavne sutkinje, o ispunjenju pretpostavki za raspisivanje referenduma u povodu predloženih izmjena Zakona o radu, o izbornom pravu pripadnika

nacionalnih manjina, kao i o razgraničenju političke i kaznene odgovornosti ministara u povodu ustavne tužbe bivšeg predsjednika Vlade zbog povrede ustavnih prava. U svima njima lučonoša ustavnih vrijednosti bila je, slobodno se može reći, globalna, ali u prvom redu naša Venecijanska komisija.

⁸ Šef oporbe vs. Ustavni sud. Milanović piše za Jutarnji: Ustavni suci stavili su se iznad zakona i naroda, Jutarnji list od 23. listopada 2010. E-arhiva: <http://www.jutarnji.hr/vijesti/milanovic-pise-za-jutarnji-ustavni-suci-stavili-su-se-iznad-zakona-i-naroda/1888401/> (pristup: 26. kolovoza 2017.).

suraduje s Komisijom i drugim europskim ustavnim sudovima na konkretnim pitanjima ustavnos

Ustavni sud prvi put koristio je stručnu pomoć Venecijanske komisije 1997. godine, tijekom pripreme odluke broj: U-II-993/1997 i U-II-55/1998 od 8. studenoga 1999. (Narodne novine, broj 129/99). U

VREMEPLOV

Dekret o Crvenom teroru – 5. rujna 1918.

Ubojstvo istaknutog člana Cheke, Sveruske izvanredne komisije za borbu protiv kontrarevolucije, špekulacija i korupcije, Moiseija Uritskyog (18. kolovoza 1918.) te neuspjeli atentat ruske revolucionarke Fani Kaplan na Vladimira Iljiča Lenjina (30. kolovoza 1918.) poslužili su Cheki za provođenje Crvenog terora, represivne politike Sovjetske republike protiv svih stvarnih i potencijalnih protivnika revolucije. Crveni teror započeo je najavama: „Bez milosti i poštete, ubijati ćemo svoje neprijatelje u stotinama brojki. Neka ih bude na tisuće, neka se utope u vlastitoj krvi. Za Lenjinovu i Uritskyevu krv... neka teku potoci buržoaske krvi – što je moguće više krvi“ ili „Zmiju kontrarevolucije treba zadaviti masovnim terorom!...onaj tko se usudi reći ijednu riječ protiv revolucije bit će odmah uhićen i poslan u koncentracijski logor“ a ozakonjen je **Dekretom o Crvenom teroru od 5. rujna 1918., koje je donijelo Vijeće narodnih komesara.**

lucije, špekulacija i korupcije i uravnoteženog planiranja nužno dodjeliti joj što veći broj odgovornih drugova; nužno je osigurati Sovjetsku republiku od klasnih neprijatelja njihovim izoliranjem u koncentracijskim logorima, sve osobe koje sudjeluju u organizacijama Bjelogardejaca, urotama i otporima moraju biti pogubljene; a imena pogubljenih i razlozi njihova pogubljenja moraju se javno objaviti.

Potpisi:

Dekret je bio pravna osnova za stotine tisuća samovoljnih uhićenja, mučenja i masovnih pogubljenja svih onih kojima je grijeh bio njihovo društveno podrijetlo. Dekret se odnosio i na dezertere, od kojih su mnogi bili prisilno mobilizirani seljaci. Lenjin je još iz bolničkog kreveta naložio Cheki da je „nužno – tajno i žurno pripremiti se za teror“, a na konferenciji njihovih predstavnika u studenom 1918. blagoslovio je njihove postupke rekavši da ona „u praksi provodi diktaturu proletarijata i stoga je njezina uloga neprocjenjiva. Nema drugog

“Smrt buržoaziji i njihovim pomagačima. Neka živi Crveni teror!”

puta oslobođenja masa nego suzbijanjem eksploatora silom, Cheka je u to uključena i u tome se sastoji njezina služba proletarijatu“¹. Samo u dva mjeseca važenja Dekreta procjenjuje se da je živote po kratkom postupku, bez javnog suđenja izgubilo između 10 i 15 tisuća ljudi. Konačna brojka žrtava se ne zna, a kreće se od sto tisuća do čak milijun i pol za razdoblje od 1918. do 1922., do kada se smatra da je trajao Crveni teror.

¹ Izvor: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/red-terror.htm>, pristupljeno: 21. kolovoza 2017.

Постановление Совета Народных Комиссаров.
710. О Красном терроре.

Vijeće narodnih komesara, nakon što je saslušalo izvješće predsjednika Sveruske izvanredne komisije za borbu protiv kontrarevolucije, špekulacija i korupcije o njezinim aktivnostima, nalazi da je u sadašnjoj situaciji teror apsolutno nužan za osiguravanje pozadinskih područja; da je u cilju osnaživanja Komisije za borbu protiv kontrarevo-